

BOSHLANG`ICH SINIF O`QUVCHILARIDA VATANGA E`TIQOD, VATANPARVARLIK TUYG`ULARINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Qo`shmurodova A.

*SHDPI "Ta`lim - tarbiya nazariyasi va metodikasi" mutaxassisligi
2-bosqich magistranti*

**Tayanch so`zlar:** Vatan, Vatanga e`tiqod, vatanparvarlik, tarbiya, xalq og`zaki ijodi, sinfdan tashqari ishlar, ekskursiya, immunitet.

Ключевые слова: Родина, вера в родину, патриотизм, образование, фольклор, внеклассные мероприятия, экскурсия, иммунитет.

Key words: Homeland, faith in the Motherland, patriotism, education, folklore, extracurricular activities, excursion, immunity.

Резюме:

Ushbu maqolada boshlang`ich sinf o`quvchilarida vatanparvarlik, Vatanga e`tiqod tuyg`ularini rivojlantiruvchi usullar, vositalar hamda yo`nalishlar tahlil etilgan.

Резюме:

В данной статье анализируются методы, средства и направления, развивающие у учащихся младших классов чувство патриотизма и веры в Родину.

Summary:

This article analyzes methods, tools and directions that developed feelings of patriotism and faith in the motherland in elementary school students.

Yurtimizda amalga oshirilayotgan ulkan islohotlar natijasida ko`plab sohalar, jumladan: iqtisodiyot, tibbiyot, ta`lim sohalarida juda katta o`zgarishlar ro`y bermoqda. Bu islohotlar yildan-yilga yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Shu bilan birga o`quvchi yoshlar ongining o`zgarishi va dunyodagi barcha o`zining tengdoshlari bilan teng muloqot qila olishi hamda jahon talablariga mos, sifatli ta`lim olishlari uchun ta`lim tizimi tubdan o`zgartirildi. Rivojlanish davrini boshdan kechirayotgan mamlakatimiz taraqqiyoti uchun xizmat qiladigan, o`zligini anglagan, milliy g`urur va iftixorga ega bo`lgan, Vatanga e`tiqodi yuqori bo`lgan yoshlarni tarbiyalash zaruratga aylandi.

“O`zbekiston milliy ensiklopediyasi”da Vatan tushunchasiga shunday ta`rif keltiriladi: Vatan – kishilarning tug`ilib o`sgan joyi, yurti, mamlakati,

tarixan muayyan xalqqa tegishli hudud hamda uning tabiati, aholisi, o'ziga xos taraqqiyoti, tili, madaniyati, turmushi va urf-odatlarini majmui. Vatan ona kabi muqaddas. Vatan oldidagi qarzdorlik tuyg'usi, mas'uliyati har bir yetuk insonga xos xususiyatdir. Vatanni sevish vatanparvarlikda namoyon bo'ladi. Vatan tuyg'usi haqida gapirar ekanmiz, avvalo, uning insonda mavjud psixologik his-tuyg'u ekanligiga alohida e'tibor qaratsak. Vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish, yoshlarni Vatanga e'tiqodli qilib tarbiyalash pedagoglarning asosiy vazifalaridan biridir. Vatan tushunchasini pedagogik nuqtai nazardan o'rganganda esa insonda mavjud bo'lgan bilish faoliyatining umumiylikdan xususiylikka tomon boradigan fikr yuritish nuqtai nazaridan yondashmoq lozim: demak, vatanning umumiy tushuncha ekanligi – bu insoniyat uchun yer kurrasining o'ziga makon etgani bo'lsa; millatning paydo bo'lishi va qaysi millat qayerni Vatan deb bilishi esa bilish faoliyatining xususiy yo'lini belgilaydi. E'tiqod inson ma'naviyatining yuksak cho'qqilaridan biri bo'lib, uning poydevorini bolalikdan boshlab yaratish, sog'lom e'tiqodli insonlarni tarbiyalash bilan barobardir.

“O'zbek tilining izohli lug'ati”da e'tiqodga shunday ta'rif keltirilgan: “E'tiqod” - arabcha so'z bo'lib, qattiq ishonch, mahkam ushlangan maslak, dunyoqarash: biror kimsaga yoki narsaga bo'lgan ishonch, e'tiqod, unga bog'langan umid; Xudoga, yoki umuman biror g'ayritabiiy kuchga ishonish; imon, din ma'nolarini anglatadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanga e'tiqod tushunchasini shakllantirish uzoq davom etadigan murakkab jarayondir. Bu tushunchalar xalqimizning o'tmish tarixi va bugungi kunda amalga oshirayotgan olamshumul ishlarining o'ziga xos talqinini boshlang'ich sinf o'quvchilarining ongiga ularning o'zlashtirish xususiyatlarini hisobga olgan holda yetkazish orqaligina shakllanishi mumkin. Bunda biz ajdodlarimiz merosidan, xalq og'zaki ijodi namunalaridan hamda bugungi kundagi O'zbekiston yoshlarining yutuqlaridan namunalar keltirib o'quvchilarga vatanparvarlikni o'rgatishimiz mumkin. Har bir o'quvchiga ajdodlarimizning Vatanimiz oldidagi xizmatlari, O'zbekistonni mustaqil bir davlat qilish yo'lidagi ishlar, hattoki Vatan uchun jonidan ham voz kechgan qahramonlar haqida ma'lumot berish o'quvchilarning vatanparvarlik nima ekanligi haqidagi tushunchalarini kengaytirish imkonini beradi.

Dars – ta'lim va tarbiya ishlarining markaziy qismi hisoblanib, boshlang'ich sinf o'quvchilarini bilim, ko'nikma, malakalar bilan qurollantirish bilan birga, ularni milliy qadriyatlarimiz haqida tushunchaga ega bo'lishida, milliy qadriyatlarda aks etgan axloqiy sifatlarni o'quvchilarda hosil qilishda muhim ahamiyatga ega. Darsga mas'ul shaxs sifatida o'qituvchi darsdan ko'zlangan

maqsadga erishmog'i ya'ni, o'quvchilarga kerakli bilim, ko'nikma, malakalar bilan birga uning tarbiyaviy maqsadini ham ro'yobga chiqarishi lozim. Har bir o'quvchiga o'zini mustaqil shaxs ekanligi, shaxsiy fikri borligini tushuntirishi hamda, o'quvchilarning shaxs sifatida hurmat qilinishini ta'minlashdan boshlash kerak. O'zini hurmat qilgan inson hamma narsani o'ziga munosibii tanlaydi va maqbul ishlarni bajaradi. O'zini anglagan yoshlar mas'uliyat aynan o'zlarida ekanligini, uyda ota-ona, maktabda o'qituvchi aytgani yoki topshiriq bergani uchun emas o'zlari uchun tozalikka, ekologiyaga, tartibga, kiyinish, ovqatlanish va boshqalarga e'tiborli bo'lishni boshlashadi. Ana shunda ular o'zlari yashayotgan uy, ko'cha, mahalla, shahar hamda Vatanlari kimningdir xizmatlari evaziga emas, o'zlarinig harakatlari orqali rivojlanishi, gullashini anglab yetadilar.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlikni shakllantrishda Tarbiya darsligi dasturga kiritilgan bo'lib, mavzulari o'quvchilar uchun juda tushunarli va ularning hayotiy tajribalariga mos keladi. Darslikda vatanparvarlik g'oyasi ilgari surilgan. Bundan tashqari, Ona tili va o'qish savodxonligi darsligining ham vatanparvarlikka bag'ishlangan mavzulari nihoyatda ko'p.

Bundan tashqari o'quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirishda yana sinfdan tashqari ishlar ham katta yordam beradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining faoliyatini tashkil qilishga yo'naltirilgan sinfdan tashqari tarbiyaviy tadbirlarning asosiy xususiyati - o'quvchini ijtimoiy hayotga tayyorlashdan iboratdir. Mustaqillik bayrami, 2- sentabr, Kuz bayrami, Konstitutsiya kuni, Alifbo bayramlari, Yangi yil, Harbiylar kuni, mashhur allomalarning tug'ilgan kunlari, 8- mart, Navro'z bayrami, Gullar, Mehrjon, Hosil bayramlari kabilar. Mana shunday tadbirlar bevosita o'quvchilarda vatanga e'tiqod tushunchasini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu tadbirlar uchun xalq og'zaki ijodi, badiiy adabiyot namunalari muhim manba hisoblanadi. Xalq og'zaki ijodi bizga vatanparlik tushunchasini shakllantirishimiz uchun juda muhim manba hisoblanadi. Chunki, maqollar, ertaklar, topishmoqlar, qo'shiqlar, yallalar, dostonlarda asosan Vatan tasviri, yurt tinchligi hamda mehnatsevarlik g'oyalari ilgari surilgan. Sinfdan tashqari ishlarning asosiy shakllaridan biri bo'lgan ekskursiya ham juda katta ahamiyatga egadir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan tarixiy obidalarga, muzeylarga uyushtiriladigan sayohatlar ularda katta tasavvurlar uyg'otadi, kitobda o'qigan narsalarini jonli ko'rganday bo'lishadi. Bu ularda mavhum tushunchani anglashlarida ko'makchi bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagilardan ko'rinadiki, biz boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlikni shakllantirishimiz uchun uzliksiz, tizimli ta'lim va tarbiya jarayonini olib borishimiz lozim. Juda tezkor axborot almashinuv zamonida

shu axborotlardan to`g`ri va oqilona foydalan oladigan, mustaqil fikrli, immunitetga ega bo`lgan yosh avlodni tarbiyalash, bizning asosiy vazifamizdir. Iqtisodiy rivojlanish sari katta odimlar bosib borayotgan O`zbekiston uchun bu nihoyatda muhim sanaladi.

Adabiyotlar:

1. “O`zbekiston milliy ensiklopediyasi”, O`zbekiston milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2005
2. “O`zbek tilining izohli lug`ati”, “O`zbekiston nashriyoti”, Toshkent - 2021
3. R.Mavlonova, O.To`rayeva, K.Xoliqberdiyev Pedagogika, “O`qituvchi” nashriyoti-matbaa ijodiy uyi, Toshkent-2013
4. R.Mavlonova, N.Voxidova, N.Raxmonqulova Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent - 2010
5. N.Ismatova va boshqalar 2-sinf uchun Tarbiya darsligi. T: G`afur G`ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2020.